

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 43 (4–2014)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2014

Редакційна колегія

Подоляка А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Сафонова В. Є., д-р екон. наук, Хачатрян Г. Е., д-р екон. наук.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Гаркуша В. С., канд. юрид. наук, доцент, Демченко С. Ф., д-р юрид. наук, Джунь В. В., д-р юрид. наук, проф., Ковальська В. В., д-р юрид. наук, ст. наук співр., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., д-р юрид. наук, доцент, Мартиненко О. А., д-р юрид. наук, проф., Муравйов К. В., канд. юрид. наук, доцент, Недоха М. П., д-р філос. наук, проф., Подоляка А. М., д-р юрид. наук, проф., Темченко В. І., канд. юрид. наук, доцент, Христинченко Н. П., канд. юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук, проф., Ярмиш О. Н., д-р юрид. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Бучек А. О., д-р психол. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 9 від 29 жовтня 2014 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подоляка (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 43 (4–2014). — К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 248 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

Міністерством освіти і науки України збірник “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з економічних наук (за наказом МОН України від 21.11.13 № 1609).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2014
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2014

Шконда В. В., Кальянов А. В. Термінологічний аналіз категорій “глобалізація”	122	Климчук С. А. Ідентифікація етапів розвитку підприємств альтернативної енергетики в Україні	184
Амбросенко О. П. Семантичний аналіз континууму поглядів на дефініцію “витрати”	129	Корецька О. В. Розвиток теорії конкуренції і сучасне розуміння конкурентоспроможності промислових підприємств	189
Dikarev O. I. “Silk Road” richthofen’s geoeconomical paradigm in China Eurasia resources diplomasy.....	133	Таранець В. О. Методологічні основи державного регулювання довгострокового соціального розвитку регіонів	196
Захожай К. В. Статистичне забезпечення управління боргом Державного бюджету України.....	140	Шестак М. Л. Управління інноваційними проектами як дієва форма поліпшення інвестиційного процесу в Україні	204
Карбовська Л. О. Методичні підходи до оцінки рівня збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці фахівців з вищою освітою в зарубіжних країнах.....	148	ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	208
Козлова А. І., Климчук М. М. Ітерація інституційної детермінанти розвитку підприємств альтернативної енергетики.....	152	Найдьонов І. М. Ефективній навчальній діяльності – ефективне управління	208
Кубайчук О. О. Моделювання економічних залежностей в MS EXCEL за емпіричними даними з використанням покрокових алгоритмів.....	158	Домбровская О. Арт-терапія в комплексном методі психофізической реабілітації с участием дельфинов	215
Баєв В. В. Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні.....	163	Заверуха О. В. Проблема автономності у підлітковому віці в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників	219
Марченко С. М. Обґрунтування моделей ціноутворення на продукцію сільськогосподарського машинобудування залежно від взаємин між учасниками ринку.....	168	Любас Б. Концептуальні засади людиноцентричної політики в системі управління персоналом	227
Близнюк А. С., Толстенко О. В. Проблеми формування інституту соціального партнерства та соціально орієнтованої підприємницької діяльності в Україні.....	178	Р. Піарска Парадигмальні особливості конституювання інституту сім’ї в сучасних умовах функціонування соціумів: психологічний аспект.....	230
		К. Шафранская Нарушення розвитку речі и комунікації у інтелектуальних інвалідів и конфликт с законом	233
		ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	241

ПАРАДИГМАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЮВАННЯ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІУМІВ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 43(4), с. 230–232

У дослідженні інституту сім'ї основний наголос робиться на психологічних аспектах функціонування сім'ї і відповідного їй конституювання у суспільствах постіндустріальної доби.

Психологічний аспект функціонування сучасної сім'ї найпомітніше пов'язаний зі спробою визначити кілька принципового характеру аспектів: а) у чому полягає сутність основних трансформацій інституту сім'ї в сучасних умовах суспільного розвитку; б) якими обставинами, насамперед психологічного характеру, обумовлена роль сім'ї як посередника між особистістю і суспільством.

Акцент на дві зазначені особливості функціонування сім'ї пов'язаний як зі зміною моделі, сутності сучасної сім'ї, так і її соціальної ролі в житті людини. При цьому серед достатньо великої кількості спеціальних наукових зарубіжних і українських вчених, праць, які торкаються цієї проблематики, відзначимо імена Д. Азаревича, Й. Бахофена, Г. Бертольд, О. Гойхбарга, Г. Ільїна, О. Загоровського, Я. Казанцева, К. Кавеліна, О. Куніцина, О. Любавського, М. Мат'є, В. Нікольського, а в сучасній Україні, зокрема, В. Андрущенко, В. Глиняного, Г. Беженара та Т. Яблонської, Г. Вітавської, Г. Дідух, В. Довженко, Л. Кіслової, В. Кикотя, А. Крупника, Л. Літвін, Л. Піляєвої, Т. Семигіної, І. Семенець-Орлової, Л. Усанової та ін.

З багатьох словникових, монографічних та інших спеціальних видань виокремимо два, в яких поняття “сім'я” розглядається (пояснюється) саме з урахуванням вищевикладених аспектів.

У першому виданні – словнику “Соціальна політика і суспільна робота” [2] поняття “сім'я” трактується як “об'єднання людей, що ґрунтується на шлюбі чи кровній спорідненості і здійснює спільну життєдіяльність на основі спільного побуту, **матеріальної і морально-психологічної взаємодопомоги**” (підкреслено тут і далі *Авт.*) [2, 378]. Зазначимо, що саме аспект морально-психологічної взаємодопомоги в сучасній спеціальній науковій літературі найменше відпрацьований у його діяльнісному, соціальному аспекті. Тобто більше уваги, як правило, звертається на правові та матеріальні засади функціонування сім'ї і досить мало – на психологічні, які були й лишаються найскладнішими.

У другому виданні – словнику “Соціальна філософія” [6] поняття “сім'я” подається досить традиційно, а саме: “Сім'я – соціальне об'єднання, члени якого зв'язані шлюбними відносинами, спільністю побуту, взаємодопомогою та моральною відповідальністю” [6, 316]. Як бачимо, до психологічних аспектів сім'ї як феномену слід віднести її соціальний характер та “взаємодопомогу й моральну відповідальність”.

Підкреслимо, що при концептуальному розгляді основних функцій сім'ї акцент робиться на функціях: а) відтворення (продовження людського роду); б) виховання дітей (трудова, моральна, патріотична, фізична,

статеве тощо); в) взаємопідтримка членів сім'ї (як базова засада забезпечення здорового способу життя). У цьому, останньому плані — “взаємопідтримка” — також важливим є психологічний аспект, який часто домінує над матеріальним та іншими. Це, на нашу думку, пов'язане з багатьма суто психологічними аспектами життя: стреси, моральні кризи, незгоди матеріально-побутового характеру тощо.

З усіх важливих психологічного характеру функцій сім'ї виокремимо все ж таки виховну, пов'язану з формуванням духовного складу дитини. Напрями сімейного впливу у процесі виховання духовності дітей систематизовані Г. Г. Авдіянець [1, 31].

Для більш предметного конституювання сім'ї в Україні, а отже і посилення її функцій, у тому числі й психологічного змісту і характеру, важливо більше дбати про гендерну рівність. Так, українська дослідниця Л. А. Літвін вважає, що така рівність є найважливішим чинником демократизації суспільства. У своїй дисертаційній роботі вона пише: “Зв'язок гендерного балансу з побудованого прогресивного суспільства доведений практикою політичного розвитку країн сталої демократії. Сучасне демократичне суспільство повинне вибирати механізми унеможливлення дискримінаційних моментів у політичній сфері” [4, 1]. Додамо, що йдеться не лише про політичну сферу, а й про економічну, соціальну, духовну та інші, оскільки всі вони, по-своєму, справляють психологічний вплив на людину. Про це зазначає у своїй дисертаційній роботі на тему “Концептуальні засади державної політики: теоретико-практичний аналіз” інша українська дослідниця І. А. Семенець-Орлова. Вона, зокрема, пише: “На сучасному етапі суспільного розвитку **переважає технологічне сприйняття сім'ї як інституту, підтримуючи який можна збільшити економічні** можливості країни. Недостатньо враховується принциповий фактор виконання сім'єю **державного замовлення на виховання політично відповідального та законослухняного громадянина**. Прикро визнавати, що в умовах посилення негативних тенденцій у процесі розвитку сімей, сімейна

політика не сприймається у ролі консолідуючого, гармонізуючого чинника суспільного розвитку, як об'єкт актуальних політичних стратегій. Це обмежує можливості модернізації сімейної політики України в рамках загальносвітових прогресивних тенденцій” [5, 1]. Висловлене зауваження потребує практичної реалізації у двох аспектах. Перший — державотворчий, державноуправлінський. Він пов'язаний із тим, що держава, як важливий гарант прав людини, громадян, має створювати оптимальні умови для підтримки розвитку сім'ї, утвердження її соціального значення. Для цього необхідним стає створення системи державних гарантій та соціальної підтримки для кожної сім'ї, яка цього потребує.

Так, відповідно до ст. 51 Конституції України “сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняється державою”. Згідно зі ст. 5 Сімейного кодексу України “державою охороняється сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї”.

Держава має створити необхідні “умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство”.

Держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини, “бере під свою охорону кожен дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування. Ніхто не може зазнавати втручання в його сімейне життя, крім випадків, встановлених Конституцією України”.

Перераховані нормативно-правові засади державного піклування про сім'ю, хай і з деякими відмінностями, однак є фактично загальними для всіх країн, держав світу, їх владних структур.

Другий аспект дещо складніший, оскільки він стосується морально-психологічних, духовних аспектів сім'ї. Тут багато чого ще не врегульовано, не відпрацьовано. Йдеться про спеціальні державні, регіональні проекти та програми психолого-педагогічної підтримки сім'ї, про підготовку молоді до шлюбу, створення сім'ї, про різноманітну психологічну допомогу сім'ям після їх створення.

Література

1. Авдіянець Г. Г. Реалії та перспективи духовного виховання дітей в умовах сучасної української сім'ї / Г. Г. Авдіянець // Гуманізація навчально-виховного процесу: 36. наук. пр. [Заг. ред. В. І. Сипченко]. — Слов'янськ, 2002. — Вип. XVIII. — С. 16–20.
2. Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота: Термінологічно-понятійний словник / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасик. — К.: МАУП, 2005. — 560 с.
3. Кіслова Л. Ю. Державне управління у сфері реалізації сімейної політики в Україні: Автореф. дис. д-ра філос. в галузі держ. упр. — К., 2012. — 15 с.
4. Літвін Л. А. Забезпечення тендерної рівності як чинник демократизації політичних інститутів України: Автореф. дис. канд. політ. наук: спец. 23.00.02 "Політичні інститути та процеси". — Луганськ, 2012. — 20 с.
5. Семенець-Орлова І. А. Концептуальні засади державної сімейної політики: теоретико-практичний аналіз: Автореф. дис. канд. політ. наук: спец. 23.00.01 "Теорія та історія політичної науки". — К., 2012. — 20 с.
6. Соціальна філософія: Короткий енцикл. словник / Заг. ред. і уклад. В. П. Андрущенко, М. І. Горлач. — К.; Х.: ВМП "Рубікон", 1997. — 400 с.

Наведено аналіз психологічних аспектів конституювання сучасної сім'ї як засад її успішного функціонування.

Приведен анализ психологических аспектов конституирования современной семьи как основ ее успешного функционирования.

Analysis of the psychological aspects of the constitution of the modern family as the basis of its successful operation is given.

Надійшла 27 жовтня 2014 р.